

STANOVISKO RS ČR K návrhu zákona o dávce státní sociální pomoci

Byť Rada seniorů ČR nedostala k připomínkování Návrh zákona o dávce státní sociální pomoci, našla si jeho znění na běžně přístupných portálech a zaslala vládě věcné připomínky.

Rada seniorů neskrývá své rozladění nad tím, že nebyla ze strany MPSV vyzvána k připomínkování, neboť úprava se části seniorské populace beze sporu dotýká.

Rada seniorů ČR v první řadě **oceňuje snahy ministerstva o zjednodušení stávajícího systému, který je, jak víme z vlastních zkušeností plynoucích z naší sítě Poraden odborného sociálního poradenství pro seniory, velmi administrativně náročný a nepřehledný, což mnohé seniory od podání žádosti odradí, byť by na pomoc státu ve formě některé z dávek měli nárok.** Ačkoli se seniorů v drtivé většině netýká situace, že by zvažovali, o kterou dávku mohou požádat, kvituje Rada seniorů snahu o zjednodušení a zpřehlednění celého systému i v tomto případě.

Úskalí, která v návrhu optikou seniorské populace vnímáme, je několik:

1) Majetkový test

- a. V návrhu zákona je mimo jiné uvedeno - **Za finanční majetek nebude považován výčet finančních produktů podporovaných státem. Ty jsou posléze vyjmenovány v odstavci 4 paragraphu 9.**

Obecná připomínka k § 9: Rada seniorů se domnívá, že se tyto produkty mohou v delším časovém horizontu měnit (viz. v minulosti podporovaný a rušený druhý důchodový pilíř, úvahy o zrušení podpory stavebního spoření) některé mohou z podpory státu vypadnout úplně a není jasné, jak by posléze byly tyto prostředky posuzovány, proto se domníváme, že je třeba toto zapracovat a jasně definovat, že se započítávat nebudou ani prostředky, které plynou z dříve podporovaných finančních produktů a také ty, které budou vyplývat z produktů budoucích.

- b. **§ 19 stanovuje vyloučení členů domácnosti z nároku na dávku a v odstavci 3 definuje výše finančních prostředků s ohledem na počet členů domácnosti.** V této souvislosti absolutně nebere v potaz v případě seniorů (příjemců starobní penze) jednak výši penzí, skutečné celkové náklady na bydlení (nikoli jen stanovené normativy) a také skutečnost, že finance mohou být výsledkem celoživotního úsilí a mohou být určeny například k úpravě (opravě bydlení apod.) **Zásadní připomínka** - U příjemců starobních penzí, kteří si nepřivydělávají požadujeme částky navýšit rozhodným způsobem.

- c. **odstavec 5 k § 17** - Vláda může nařízením zvýšit rozhodnou výši peněžních prostředků ve vazbě na vývoj mezd a spotřebitelských cen.

Obecná připomínka: Výše peněžních prostředků bude každoročně aktualizována s ohledem na vývoj mezd a spotřebitelských cen. Vláda nařízením upraví vždy k 1. lednu rozhodnou výši peněžních prostředků ve vazbě na vývoj mezd a spotřebitelských cen.

- d. Podrobnější majetkový test se bude provádět u domácnosti, která bude mít příjem pod 1,43násobek životního minima domácnosti, resp. tam, kde bude částka na živobytí dané osoby vyšší než 0. - okruh zranitelných osob, kterých se podmínka pracovní aktivity netýká (např. z důvodu věku nebo zdravotního stavu).

Zásadní připomínka k § 17: Příliš úzké vymezení zranitelných osob

Z důvodu věku ve poměrně nepřesný a zavádějící pojem stejně jako zdravotní stav, zde je třeba definovat přesně. Zavedení definic zranitelných osob na podkladě § 3 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi znamená zavedení povinnosti „odpracovat si svou dávku“ také pro seniory, osoby se zdravotním postižením a pečující, kteří jsou nyní příjemci státní sociální podpory a představují čtyřnásobně větší skupinu domácností než příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Nastavení zranitelnosti osob má navíc významný vliv na výši složek dávky na bydlení a na dítě a může vést k dlouhodobé ztrátě nároku na dávku v důsledku porušení podpůrného plánu. Tyto aspekty návrhu mohou vážně narušit sociální smír, proto navrhuje následující zmírnění v posuzování zranitelnosti osob oprávněných k nároku na státní sociální pomoc. **V § 17 požadujeme sloučit písm. a) a b) do jednoho typu zranitelných osob „poživatelé starobního důchodu a osoby starší 65 let“.** S ohledem na důraz tohoto zákona na pracovní aktivitu u všech osob, které nejsou z okruhu osob zranitelných, tedy i osob starých a nemocných, je nutné zachovat příslib, že seniorů se nový zákon negativně nedotkne.

- e. V zákoně o pomoci v hmotné nouzi jsou osoby ve 2. stupni invalidity chráněny před poklesem na existenční minimum ustanovením § 24 odst. 1 písm. f) bodě 4. takto „Toto ustanovení se nevztahuje na osobu ... 4. invalidní ve druhém stupni.“ Tento zákon nechrání osoby ve 2. stupni invalidity, tedy s průměrně zachovanou 1/3 pracovní schopnosti, zatím nijak.

Zásadní připomínka: Proto žádáme v § 17 písm. c) dále za slova „invalidní ve“ doplnit „druhém a“.

2) Složka bydlení

- a. Paragraf 19 odstavec 1 - Pro započtení této složky je zapotřebí, aby alespoň jeden člen domácnosti měl písemný právní titul k bytu nebo nebytovému prostoru splňujícímu stanovené základní standardy a domácnost tento prostor/byt užívala k trvalému bydlení (tj. k dlouhodobému bydlení).

Obecná připomínka: Vzhledem k naprosto neutěšené situaci s byty v ČR, kdy téměř chybí dostupné nájemní bydlení není nájemce ten, kdo může pronajímateli diktovat podmínky. Naprosto běžné jsou krátkodobé smlouvy na dobu určitou, často je dohoda pouze ústní. Občanský zákoník výslovně stanoví, že nájemní smlouva, s výjimkou nájmu bytu, nemusí mít písemnou formu. I nadále ovšem z hlediska jistoty účastníků smluvních vztahů bude žádoucí nájemní smlouvy uzavírat písemně. **Nicméně chybějící psaná smlouva dle OZ neznámá, že smlouva nebyla uzavřena.** Neplatnosti ústně uzavřené smlouvy se může navíc může dovolávat pouze nájemce. **Tuto skutečnost – stejně jako automatický převod nájmu (v případě úmrtí),** což je dnes pro některé seniory úskalím při žádostech o příspěvek na bydlení.

- b. Paragraf 21 – posuzování **plnění** standardů – v případě nevyhovujícího stavu je dán dostatečný časový prostor k odstranění závad, než dojde k odejmutí dávkové podpory ve složce bydlení. To je sice chvályhodné, nicméně jak tohoto stavu dosáhne nájemce? Ten nemá žádnou možnost pronajímatele nutit a je otázkou, zda by potřebné úpravy zvládl na své náklady, pokud tedy pomineme skutečnost, že ke všem úpravám by měl mít souhlas nájemce. **Rada seniorů chápe snahu MPSV, že cílem je, aby dávková pomoc nepodporovala užívání zdravotně závadných a nevyhovujících prostorů a aby nejchudší obyvatelé nebyli do takových prostorů vytlačováni.** Avšak vzhledem k nedostatku dostupného bydlení se lidé mohou dostat do neřešitelné situace. Do složité situace se dostane i pověřený obecní úřad, na nějž se podle odst. 3 ÚP obrátí s podnětem k zahájení

sociální práce za účelem řešení bytové situace fyzických osob, které obývají tento byt. Pokud příslušný úřad byty k dispozici nemá, co může dělat?

Zásadní připomínka: Navrhujeme z návrhu odstranit nepřiznání a odebrání složky na bydlení kvůli kvalitě bydlení či ubytování, kterou žadatelé a příjemci nemohou ovlivnit, a nahradit ji sociální prací s domácností až do vyřešení její bytové situace. Znění § 22 odst. 6 **požadujeme upravit** takto: "O skutečnosti, že domácnosti užívající jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení byla přiznána složka bydlení, informuje Úřad práce bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 8 kalendářních dnů, pověřený obecní úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností anebo újezdní úřad příslušný podle místa skutečného pobytu této domácnosti s podnětem k zahájení sociální práce za účelem řešení bytové situace této domácnosti." V § 27 odst. 6 požadujeme po slovech "byt nebyl vhodný k bydlení," změnit znění předmětného odstavce na "vyzve Úřad práce bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 8 kalendářních dnů, pověřený obecní úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností anebo újezdní úřad příslušný podle místa skutečného pobytu této domácnosti k zahájení sociální práce za účelem řešení bytové situace této domácnosti."

- c. **Zásadní připomínka k § 24, odst. 1, písm a)** - Výše normativního nájemného by měla být primárně odvozována od nájemného obvyklého na soukromém nájemním trhu, kde je každoročně nabízeno přibližně 50krát více bytů než obecních bytů. Navrhujeme Požadujeme, aby na konec bodu 1 v § 24, odst. 1, písm. a) bylo doplněno: „minimálně však 75 % výše srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě nebo obvyklého nájemného obdobných bytů v daném místě vyhlášeného Ministerstvem financí sdělením ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv pro rok předcházející kalendářnímu roku, na který se normativní nájem stanoví“ a obdobně na konec bodu 2 v § 24, odst. 1, písm. a) doplněno „minimálně však 90 % výše srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě nebo obvyklého nájemného obdobných bytů v daném místě vyhlášeného Ministerstvem financí sdělením ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv pro rok předcházející kalendářnímu roku, na který se normativní nájem stanoví“. Alternativně je akceptovatelné doplnění § 24, odst. 1, písm. a) takovým způsobem, aby při stanovování částky nebyla zohledňována výše nájmu (či podnájmu) příjemců dávky, kteří uzavřeli nájemní smlouvu (nebo jejichž nájemní smlouva byla aktualizována) naposledy před více než pěti lety předcházejícího kalendářnímu roku, na který se normativní nájem stanoví.
- d. **§ 26 - Výše energetického paušálu** – Rada seniorů se domnívá, že výše energetického paušálu musí být stanovena na základě dostupných dat o výdajích domácností na energie. V důvodové zprávě absentuje jakékoli zdůvodnění či vysvětlení na základě čeho byly stanoveny částky uvedené v § 26, odst. 2. Důvodová zpráva se pouze odkazuje na růst spotřebitelských cen dle údajů ČSÚ, to je ovšem zdrojem pro stanovení navýšení částek uvedených v § 26, odst. 2, nikoli pro stanovení výchozích hodnot energetického paušálu uvedených v návrhu zákona.

Zásadní připomínka: Výše energetického paušálu je stanovena na úrovni mediánu obvyklých výdajů domácností na energie, nebo minimálně na úrovni 33. percentilu. Výše energetického paušálu (podle počtu osob v domácnosti) bude stanovena na základě dat z šetření každoročně realizovaného ČSÚ „Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností“, případně jiných dat o aktuálních výdajích českých domácností na energie, pokud MPSV prokáže, že tato poskytují

přesnější představu o energetických výdajích českých domácností než předmětné šetření realizované ČSÚ.